

Wat kan ik planten met Plan Boom?

Uitdeelactie aan vrijwilligersgroepen met plantlocaties in het buitengebied in Brabant

De komende jaren planten we met het project Plan Boom 10 miljoen bomen in Nederland. Hier proberen we er 1 miljoen van in Brabant te planten. Voor en door burgers. Hiermee leggen we CO2 vast en wordt onze leefomgeving mooier, groener, koeler en gezonder. En is goed voor de biodiversiteit. Doe je ook mee?

Het planten van 1 miljoen bomen doen we via verschillende deelprojecten. Eén daarvan is een plantactie van nieuwe landschapselementen met vrijwilligersgroepen. Voor deze actie bieden Brabants Landschap, de Brabantse Milieufederatie en IVN Brabant aan de Brabantse (natuur) vrijwilligersgroepen gratis bosplantsoen aan.

In deze uitdeelactie aan vrijwilligersgroepen kiezen we ervoor om de aanplant te richten op landschapselementen. In dit document staat meer informatie over deze landschapselementen en de soorten bomen die vanuit deze actie aangeplant kunnen worden.

Houtsingel, struweelhaag of vogelbosje?

Vanuit deze Plan Boom actie kun je kiezen voor het aanplanten van een houtsingel, struweelhaag of vogelbosje. Hieronder staat meer informatie per type landschapselement.

Houtsingel

Een houtsingel is een lijnvormige beplanting van verschillende soorten inheemse bomen en struiken.

Houtsingels kunnen heel waardevol zijn voor de natuur. De breedte en de lengte maar ook de opbouw in lagen van een houtsingel zijn sterk bepalend voor de aanwezige natuurwaarden. Ze zijn meestal aangeplant langs perceelsgrenzen en langs sloten. De singels leverden vroeger brand- en geriefhout en zorgden voor bescherming van (het gewas op) de akker.

Wie profiteren: Kleine vogels zoals de heggenmus, winterkoning en zwartkop broeden er graag. Ook voor kleine zoogdieren zoals haas, wezel en hermelijn biedt een houtsingel schuilgelegenheid. Doordat vaak ook struweel aanwezig is, zorgt de bloesem voor voedsel voor insecten.

Waar mogelijk: Overal in het halfopen landschap.

Plantwijze:	Minimaal 3 plantrijen (circa 5-6 meter breed). De boomvormers komen in het midden.
Plantafstand:	1,25 x 1,25 of 1,00 x 1,50 m. Dit is de afstand tussen de rijen en tussen de planten in de rij.
Volgroeide breedte:	Een volgroeide houtsingel is minimaal 5 tot 6 meter breed, uitgaande van 3 plantrijen.
Volgroeide hoogte:	De houtsingel bestaat uit boomvormers en struikenvormers. Sommige bomen zullen in het beheer worden afgezet, andere blijven staan en mogen uitgroeien tot volwassen bomen. Deze bomen kunnen een hoogte van 25 a 30 meter bereiken.
Beheer:	De houtsingels worden gemiddeld na 5-7 jaar voor het eerst gedund. 50% van de boomvormers wordt aan de grond afgezet. Na 10-15 jaar wordt de singel weer gedund. Ook nu kan weer 50% van de overgebleven boomvormers worden afgezet. De boomvormers staan nu op de gewenste afstand van elkaar. Bij dunningen kunnen ook struiken als verjongingsmaatregel worden afgezet. Hierbij worden de stammetjes op een hoogte van 10-30 cm boven het maaiveld afgezaagd zodat de 'slapende' knoppen weer kunnen uitlopen (hakhoutbeheer). Het vervolgbeheer bestaat uit het eenmaal per 10-15 jaar lokaal terugzetten van de struiken en eventueel het snoeien van overhangende takken. Bij grotere beplantingselementen kan het hakhoutbeheer het best fasegewijs worden uitgevoerd.

Gemengde struweelhaag

Heggen zijn er al sinds mensenheugenis, vaak geplant als omheining of afscheiding. Ze zijn er in allerlei vormen en maten, van een strak geknipte liguster- of beukenhaag rond een tuin tot vrij uitgroeide, veelal meidoornhagen, in het landelijk gebied.

In deze Plan Boom actie kiezen we voor de aanplant van een gemengde struweelhaag want bij deze heggenvorm wordt minder intensief gesnoeid. De heggen laat men uitgroeien waarbij om de 6 tot 12 jaar de heg in zijn geheel wordt teruggezet tot ruim één meter boven de grond. Vroeger werden dit soort heggen ook wel gevlochten, een ambacht die de laatste jaren weer volop in de belangstelling staat, zij het voornamelijk in de sfeer van vrijwilligerswerk. Doordat struweelhagen niet frequent worden gesnoeid, kunnen ze tot bloei komen en leveren ze bessen, waarmee ze voor de natuur van grotere waarde zijn dan de knipheggen.

Wie profiteren: Afhankelijk van de struiksoorten komen er allerlei dieren op af. Onder hen in elk geval vlinders zoals het bruin zandoogje en atalanta.

Waar mogelijk: Overal in het halfopen landschap. Afhankelijk van de bodem is de ene soort geschikter dan de andere.

Plantwijze:	1 plantrij
Plantafstand:	4 planten per meter dus ongeveer 25 cm
Volgroeide breedte:	2-4 meter afhankelijk van beheer
Volgroeide hoogte:	Ongeveer 4 meter afhankelijk van beheer
Beheer:	Als de struiken enkele meters hoog zijn, kan de heg voor de eerste keer tot een gewenste hoogte worden teruggezet. Desgewenst kunnen de langere twijgen ook worden gebruikt om de heg te vlechten. Bij volgende snoeibeurten dient het takhout telkens iets boven de vorige snoeihoogte te worden gesnoeid om te voorkomen dat de stoven (knotjes) die te zijner tijd ontstaan, worden beschadigd. Dit wordt ook wel 'snoei op groei' genoemd. Op de lange duur kan de struik desgewenst lager, dus onder de ontstane stoof, worden teruggezet.

Vogelbosje

Een vogelbosje is een klein vlakvormig beplantingselement dat voornamelijk uit bes- en doorndragende inheemse struiken bestaat, die voedsel en bescherming bieden. Een bosje van meidoorn kleurt in het voorjaar prachtig wit en vraagt nauwelijks ruimte en onderhoud.

Wie profiteren: Door hun dichte structuur zijn vogelbosjes een veilige haven voor kleine zangvogeltjes. Rovers zoals de sperwer kunnen hier lastig een aanval voorbereiden. Profiterende vogeltjes zijn bijvoorbeeld groenlingen, grasmussen, of misschien zelfs een braamsluiper. Naast vogels profiteren ook kleine zoogdieren zoals de haas, wezel en hermelijn. Zelfs sperwers zijn uiteindelijk beter af met vogelbosjes, want zonder vogelbosje is er überhaupt veel minder om op te jagen.

Waar mogelijk: Eigenlijk overal in het halfopen landschap. Afhankelijk van de bodem is de ene soort geschikter dan de andere.

Plantwijze:	Meestal worden de struiken in een rij aangeplant. Dit is makkelijker voor het onderhoud.
Plantafstand:	De soorten worden in kleine groepjes geplant (3-7 per groep) waardoor op langere termijn een gevarieerd beeld blijft bestaan. Dit is een garantie voor het behoud van de menging. Als de soorten niet in groepjes worden aangeplant is de kans groot dat de kleinere soorten overgroeid worden door de grotere soorten. Er komen ongeveer 64 planten op 100 m ² .
Beheer:	De randen van het bosje kunnen gesnoeid worden om te zorgen dat het niet te breed uit groeit. Eenmaal in de 10-15 kunnen de struiken afgezet worden als verjongingsmaatregel. Hierbij worden de stammetjes op een hoogte van 10-30 cm boven het maaiveld afgezaagd zodat de 'slapende' knoppen weer kunnen uitlopen (hakhoutbeheer). Het beste is om dit fasegewijs te doen.

Plantassortiment

Hieronder volgen lijsten met de soorten die wij per landschapselement leveren. De soortensamenstelling verschilt ook afhankelijk of u op zand of klei plant en of er meidoorn geplant kan worden. In verband met de beschikbaarheid bij de leverancier kan het voorkomen dat er een enkele keer een andere soort geleverd wordt.

Op zand of klei?

Voordat duidelijk is wat voor type plantgoed je nodig hebt is het belangrijk om te kijken of je op zandgrond of op klei gaat planten.

Wel of geen meidoorn?

Het is niet toegestaan Eenstijlige meidoorn aan te planten in de 'bufferzone bacterievuur'. Kijk [hier](#) om te zien of je plantlocatie in deze bufferzone valt.

Plantassortiment op zand met meidoorn

Houtsingel

<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte els
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk
<i>Tilia cordata</i>	Kleinbladige linde
<i>Quercus robur</i>	Zomereik
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar
<i>Crataegus monogyna</i>	Eenstijlige meidoorn
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rhamnus frangula</i>	Vuilboom
<i>Rosa canina</i>	Hondsroos
<i>Sorbus aucuparia</i>	Lijsterbes

Struweelhaag

<i>Acer campestre</i>	Veldesdoorn
<i>Cornus mas</i>	Gele kornoelje
<i>Cornus sanguinea</i>	Rode kornoelje
<i>Crataegus monogyna</i>	Eenstijlige meidoorn
<i>Euonymus europ.</i>	Kardinaalsmuts
<i>Ligustrum vulgare</i>	Wilde liguster
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rhamnus catharticus</i>	Wegedoorn

Vogelbosje

<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar
<i>Crataegus monogyna</i>	Eenstijlige meidoorn
<i>Ligustrum vulgare</i>	Wilde liguster
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rhamnus frangula</i>	Vuilboom
<i>Rosa canina</i>	Hondsroos
<i>Sorbus aucuparia</i>	Lijsterbes

Plantassortiment op zand zonder meidoorn

Houtsingel

<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte els
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk
<i>Tilia cordata</i>	Kleinbladige linde
<i>Quercus robur</i>	Zomereik
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rhamnus frangula</i>	Vuilboom
<i>Rosa canina</i>	Hondsroos
<i>Sorbus aucuparia</i>	Lijsterbes
<i>Viburnum opulus</i>	Gelderse roos

Struweelhaag

<i>Acer campestre</i>	Veldesdoorn
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk
<i>Cornus mas</i>	Gele kornoelje
<i>Cornus sanguinea</i>	Rode kornoelje
<i>Euonymus europ.</i>	Kardinaalsmust
<i>Ligustrum vulgare</i>	Wilde liguster
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rhamnus catharticus</i>	Wegedoorn

Vogelbosje

<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar
<i>Ligustrum vulgare</i>	Wilde liguster
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rhamnus frangula</i>	Vuilboom
<i>Rosa canina</i>	Hondsroos
<i>Sorbus aucuparia</i>	Lijsterbes
<i>Viburnum opulus</i>	Gelderse roos

Plantassortiment op klei met meidoorn

Houtsingel

<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte els
<i>Prunus avium</i>	Zoete kers
<i>Quercus robur</i>	Zomereik
<i>Tilia cordata</i>	Kleinbladige linde
<i>Cornus sanguinea</i>	Rode kornoelje
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar
<i>Crataegus monogyna</i>	Eenstijlige meidoorn
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rosa canina</i>	Hondsroos
<i>Viburnum opulus</i>	Gelderse roos

Struweelhaag

<i>Acer campestre</i>	Veldesdoorn
<i>Cornus mas</i>	Gele kornoelje
<i>Cornus sanguinea</i>	Rode kornoelje
<i>Crataegus monogyna</i>	Eenstijlige meidoorn
<i>Euonymus europ.</i>	Kardinaalsmuts
<i>Ligustrum vulgare</i>	Wilde liguster
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers

Vogelbosje

<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar
<i>Crataegus monogyna</i>	Eenstijlige meidoorn
<i>Ligustrum vulgare</i>	Wilde liguster
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rosa canina</i>	Hondsroos
<i>Samucus nigra</i>	Vlier
<i>Viburnum opulus</i>	Gelderse roos

Plantassortiment op klei zonder meidoorn

Houtsingel

<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte els
<i>Prunus avium</i>	Zoete kers
<i>Quercus robur</i>	Zomereik
<i>Tilia cordata</i>	Kleinbladige linde
<i>Cornus sanguinea</i>	Rode kornoelje
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rosa canina</i>	Hondsroos
<i>Sambucus nigra</i>	Vlier
<i>Viburnum opulus</i>	Gelderse roos

Struweelhaag

<i>Acer campestre</i>	Veldesdoorn
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk
<i>Cornus mas</i>	Gele kornoelje
<i>Cornus sanguinea</i>	Rode kornoelje
<i>Euonymus europ.</i>	kardinaalsmust
<i>Ligustrum vulgare</i>	Wilde liguster
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rhamnus catharticus</i>	Wegedoorn

Vogelbosje

<i>Cornus mas</i>	Gele kornoelje
<i>Cornus sanguinea</i>	Rode kornoelje
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar
<i>Ligustrum vulgare</i>	Wilde liguster
<i>Prunus padus</i>	Inlandse vogelkers
<i>Rosa canina</i>	Hondsroos
<i>Sambucus nigra</i>	Vlier
<i>Viburnum opulus</i>	Gelderse roos